

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Autentiškas vertimas
Vyriausybės posėdžių skyrius
2023 12 12*

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA BAŠKYS PRIEŠ LIETUVĄ

(Peticija Nr. 47410/20)

SPRENDIMAS

8 straipsnis • Pozityvios pareigos • Šeimos gyvenimas • Motyvuoti vidaus teismų sprendimai, kuriais vaiko gyvenamoji vieta nustatyta su motina ir kuriuose tinkamai remiamasi Teismo praktika • Pareiškėjas, galintis pateikti argumentus dėl gyvenamosios vietos ir bendravimo teisių, turintis galimybę susipažinti su visa svarbia informacija • Galimybė pakeisti sprendimą dėl gyvenamosios vietos nustatymo pasikeitus aplinkybėms • Valdžios institucijų pareigos teikti pagalbą pareiškėjui itin konfliktinėje byloje įvykdymas, nepaisant motinos nebendradarbiavimo, dėl kurio ribojamas tėvo bendravimas su vaiku

STRASBŪRAS

2022 m. lapkričio 22 d.

GALUTINIS

2023 m. vasario 22 d.

*Šis sprendimas tapo galutinis pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį.
Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.*

SPRENDIMAS BAŠKYS PRIEŠ LIETUVĄ

Byloje Baškys prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko Jon Fridrik Kjølbro

teisėjų Carlo Ranzoni,

Egidijaus Kūrio,

Branko Lubarda,

Gilberto Felici,

Saadet Yüksel,

Diana Sârcu

ir *skyriaus kanclerio* Hasan Bakırcı,

atsižvelgdamas į:

peticiją (Nr. 47410/20) prieš Lietuvos Respubliką, kurią 2020 m. spalio 20 d. pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį Teismui pateikė Lietuvos Respublikos pilietis Arūnas Baškys (toliau – pareiškėjas);

sprendimą pranešti Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) apie skundus dėl pareiškėjo teisės bendrauti su sūnumi ir teismų sprendimus, pagal kuriuos vaikas turi gyventi su motina, pagal Konvencijos 8 straipsnį;

šalių pastabas;

po svarstymo uždaramame posėdyje 2022 m. spalio 18 d.

skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

IVADAS

1. Byla susijusi su pareiškėjo skundais dėl to, kad teismų sprendimais, kuriais jo sūnaus gyvenamoji vieta buvo nustatyta su vaiko motina, ir valstybės institucijų veiksmais, susijusiais su pareiškėjo bendravimu su sūnumi, buvo pažeistas Konvencijos 8 straipsnis.

FAKTAI

2. Pareiškėjas gimė 1979 m. Iš naujausių jo pastabų matyti, kad šiuo metu jis gyvena Lietuvoje (žr. šio sprendimo 35 punktą). Pareiškėjui atstovavo Joniškyje praktikuojanti advokatė D. Balčiūnienė.

3. Vyriausybei atstovavo jos atstovė K. Bubnytė-Širmenė.

4. Šalių nurodytas bylos faktines aplinkybes galima apibendrinti taip.

5. 2013 m. gegužės 25 d. pareiškėjas su A. B. susituokė Lietuvoje. 2013 m. liepos 18 d. jiems gimė sūnus Ar. B.

6. Iš teismų sprendimų matyti, kad nuo 2013 m. spalio iki 2014 m. vasario šeima gyveno Jungtinėje Karalystėje, čia jų santykiai tapo įtempti. 2014 m. vasario 5 d. A. B. su vaiku grįžo į Lietuvą ir ten pasiliko.

7. 2016 m. spalio 21 d. Kauno apylinkės teismas patenkino A. B. prašymą dėl santuokos nutraukimo, pareiškėjui pripažinus, kad santuoka iširo dėl abiejų sutuoktinių kaltės – šią aplinkybę konstatavo ir teismas. Teismas nustatė, kad Ar. B. turi gyventi su motina, taip pat priteisė iš pareiškėjo mokėti išlaikymą vaikui po 190 eurų (toliau – EUR) per mėnesį.

8. Teismas taip pat patvirtino pareiškėjo ir A. B. taikos sutartį, pagal kurią pareiškėjas turėjo matytis su sūnumi kas antrą savaitgalį. Be to, pareiškėjas galėjo bendrauti su sūnumi per „Skype“ programą kartą per savaitę, o per vasaros atostogas pareiškėjas su sūnumi galėjo praleisti dvidešimt vieną dieną. Vaikui sulaukus ketverių metų, pareiškėjas galėjo su juo praleisti keturias savaites per metus ir išsivežti vaiką į užsienį iki dešimties dienų. Vaiko motina turėjo aprūpinti vaiką kelionės dokumentais ir drabužiais, taip pat pateikti visą informaciją, reikalingą vaikui būnant su tėvu.

9. 2017 m. rugsėjo 15 d. Kauno apylinkės teismas, remdamasis antstolės pareiškimu, skyrė A. B. vienkartinę 50 EUR baudą už tai, kad ši savo veiksmais ir neveikimu nevykdė teismo sprendimo ir taip neleido vaikui pasinaudoti teise bendrauti su tėvu, kad būtų išsaugotas jų ryšys. Antstolė pažymėjo, kad nuo 2017 m. gegužės 7 d. A. B. nevykdė bendravimo tvarkos: neleido pareiškėjui ne tik bendrauti su vaiku, bet ir su juo matytis, taip pat [net] pasveikinti vaiko su gimtadieniu. Antstolė nurodė, kad pareiškėjas gyveno Jungtinėje Karalystėje. Jis kiekvieną kartą atvykdavo pasimatyti su vaiku, kaip nustatyta teismo patvirtintoje taikos sutartyje (žr. šio sprendimo 8 punktą).

10. 2018 m. A. B. inicijavo naują teismo procesą dėl bendravimo tvarkos (žr. šio sprendimo 8 punktą) pakeitimo ir vaiko išlaikymo padidinimo. Ji taip pat nurodė, kad vaikas nenori bendrauti su tėvu. Pareiškėjas, savo ruožtu, teigė, kad vaikas su juo bendrauja noriai. Be to, pareiškėjas neprieštaravo teismo paskirtai psichologinei ekspertizei, kurią Kauno apylinkės teismas paskyrė 2018 m. vasarį.

11. Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos vaikų psichologė, ištyrusi vaiką ir išnagrinėjusi civilinėje byloje esančius dokumentus, 2018 m. birželio 18 d. – liepos 5 d. akte Nr. 103MS–124/2018 pateikė išvadą, kad vaiko pasaulio supratimas atitinka jo amžių. Vaikas negalėjo išreikšti savarankiškos nuomonės civilinėje byloje svarbiais klausimais, nes buvo per mažas ir patyrė lojalumo konfliktą – jautė nerimą, be to, jautėsi nesaugus nevaržomai reikšdamas meilę tėvui, su kuriuo negyveno. Vaiko suvokimas, kad atsiskyrimas nuo motinos ir buvimas su tėvu jam kelia grėsmę, nebuvo normalus – tai buvo tėvų konflikto ir nerimą skatinančio motinos požiūrio pasekmė. Motina buvo pagrindinis prieraišumo objektas ir berniukas atspindėjo jos požiūrį. Nepaisant to, stebint tiesioginį ir nenutrūkstamą vaiko ir pareiškėjo bendravimą, vaikas ne kartą prašė, kad galėtų bendrauti su tėvu, o tai rodė, kad vaikas su juo jaučiasi saugus ir laimingas. Psichologė rekomendavo, kad vaiko ir pareiškėjo bendravimas vyktų nedalyvaujant A. B. Ypač svarbus motinos požiūris – ji galėtų būti aktyvesnė ir, pavyzdžiui,

pasakyti sūnui, kad su tėvu jis yra saugus, kad tėvas myli vaiką ir grąžins jį motinai.

12. Kauno apylinkės teismas 2018 m. rugsėjo 10 d. nutartimi, dalyvaujant vaiko teisių apsaugos institucijų atstovams, pareiškėjui, jo advokatei ir vaiko motinai, tenkino pareiškėjo prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo ir nustatė, kad pareiškėjas turi susitikti ir bendrauti su vaiku kas antrą savaitgalį. Atsižvelgiant į tai, kad, kaip pažymėjo psichologai, vaikas neigiamai reagavo į pareiškėją motinos akivaizdoje, motina turėjo palikti vaiką bet kurioje Kaune esančioje vidaus žaidimų aikštelėje, tėvas turėjo jį iš ten pasiimti, o, vaikui būnant su tėvu, A. B. turėjo netrukdyti jiems bendrauti. Be to, pareiškėjas galėjo bendrauti su vaiku per „Skype“ kiekvieną antradienį ir penktadienį trisdešimt minučių nustatytu laiku. Teismas nenustatė bendravimo tvarkos per atostogas, nes atostogų laikotarpis jau buvo pasibaigęs, taigi pareiškėjas prašė teismo šio klausimo nespręsti.

13. Tuo pačiu sprendimu teismas atmetė A. B. priešieškinio reikalavimą, kad vaikas turėtų matytis su tėvu tik kas antrą penktadienį viešojoje įstaigoje – Šeimos santykių institute – dalyvaujant psichologui. Teismas taip pat atmetė A. B. reikalavimus, kad vaikui neturėtų būti leidžiama pasilikti su tėvu per naktį ir kad jis turėtų bendrauti su tėvu trumpiau, t. y. penkiolika minučių. Teismas nusprendė, kad svarbu užtikrinti kuo dažnesnį ir kuo artimesnį pareiškėjo ir vaiko bendravimą, nedalyvaujant pašaliniam asmeniui, kuris galėtų apsunkinti jų bendravimą. Nors A. B. teigė, kad būtina atsižvelgti į vaiko nuomonę dėl bendravimo su tėvu, teismas, remdamasis psichologinės ekspertizės ataskaita (žr. šio sprendimo 11 punktą), manė, kad vaikas negalėjo išreikšti savarakiškos nuomonės byloje svarbiais klausimais. Be to, šiuo atveju klausinėti vaiko nuomonės dėl jo bendravimo su tėvu ne tik prieštarautų vaiko interesams, bet ir nesumažintų jo išsiskyrimo nerimo ir emocinės priklausomybės nuo motinos. Teismas nusprendė, kad motina turi ne tik netrukdyti pareiškėjui bendrauti su sūnumi, bet ir „visais būdais“ skatinti vaiką bendrauti su tėvu. Vadinasi, motinos nenoras leisti sūnui pasilikti su tėvu per naktį ir jos noras sutrumpinti jų bendravimo per „Skype“ laiką buvo ne kas kita, kaip „nepagrįstas apribojimas pareiškėjui praleisti kuo daugiau laiko su sūnumi“. Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjo ir jo sūnaus ryšys nebuvo nutrūkęs, A. B. prašymai turėjo būti atmesti.

14. 2019 m. birželio 20 d., teismui nagrinėjant bylą iš esmės (žr. šio sprendimo 10 punktą), pareiškėjo advokatė paprašė taikyti laikinąsias apsaugos priemones ir leisti vaikui nuo liepos 1 d. iki liepos 31 d. gyventi su pareiškėju jo tėvų namuose Lietuvoje, kad jie galėtų bendrauti. Pareiškėjo advokatė pažymėjo, kad į namus galėtų atvykti vaiko teisių apsaugos specialistai, o pareiškėjas su vaiku lankytųsi pas psichologą. Jei vaikas nenorėtų likti su tėvu arba jei psichologas rekomenduotų vaiką grąžinti motinai, pareiškėjas tam neprieštarautų.

A. B. prieštaravo prašymui, kad vaikas liktų su tėvu, nepaisydama šio buvimo trukmės.

Vaiko teisių apsaugos institucijos sutiko, kad vaikas liktų su tėvu vieną mėnesį, nes vaikas buvo „visiškai atskirtas nuo tėvo, [su kuriuo] jam nebuvo leidžiama bendrauti“. Institucijos taip pat pažymėjo, kad nuo 2017 m. birželio 7 d. A. B. visiškai nevykdė Kauno apylinkės teismo sprendimo ir taip pažeidė vaiko teisę bendrauti su tėvu. Šis A. B. piktnaudžiavimas motinos valdžia buvo žalingas vaikui.

15. 2019 m. birželio 27 d. Kauno apylinkės teismas pareiškėjo prašymą tenkino iš dalies. Remdamasis šalių pastabomis ir vaiko teisių apsaugos institucijų paaiškinimais, teismas konstatavo, kad „akivaizdu“, jog A. B. ne tik nesilaikė anksčiau sutartos bendravimo tvarkos, bet ir „piktybiškai vengė ateityje leisti nepilnamečiam sūnui visapusiškai bendrauti su [pareiškėju]“. Taigi teismas nurodė, kad vaikas 2019 m. liepos 1–16 d. gyvens su tėvu, nes pastarąją dieną turėjo būti priimtas teismo sprendimas dėl bylos esmės.

16. 2019 m. liepos 16 d. sprendimu Kauno apylinkės teismas patenkino pareiškėjo prašymą dėl bendravimo su sūnumi tvarkos: pareiškėjas galėtų matytis su vaiku kas antrą savaitgalį tėvams nesusitinkant vaiko perdavimo metu; pareiškėjas taip pat galėtų bendrauti su vaiku per „Skype“ du kartus per savaitę, antradieniais ir penktadieniais, 20–20.30 val. A. B. nesant kambaryje vaiko ir pareiškėjo pokalbio metu; be to, jis galėtų kasmet praleisti su sūnumi dvidešimt vienos dienos atostogas, įskaitant vaiko išvežimą į užsienį. Pareiškėjui taip pat buvo nurodyta mokėti 210 EUR vaiko išlaikymo lėšų, o A. B. buvo nurodyta netrukdyti tėvui ir sūnui bendrauti.

Vėliau 2020 m. sausio 22 d. nutartimi Kauno apygardos teismas iš esmės paliko galioti minėtą bendravimo tvarką; jis nurodė, kad, siekiant apsaugoti vaiko emocinę gerovę, perdavimas turi vykti psichologo kabinete.

17. Nagrinėdamas bylą iš esmės Kauno apylinkės teismas rėmėsi ekspertų išvadomis, liudytojų parodymais ir tėvų argumentais ir konstatavo, kad vaikas patyrė lojalumo konfliktą dėl abiejų tėvų konfliktiško elgesio. Teismas taip pat pažymėjo, kad abu tėvai nuolat filmavo savo bendravimą su vaiku ir taip galėjo būti pažeistos šio teisės, nors vaikas prie to buvo pripratęs. Iš šių įrašų taip pat buvo aišku, kad A. B. demonstravo dominuojantį ir žeminantį požiūrį į pareiškėją šiam bendraujant su vaiku jos namuose. Todėl turėjo būti paskirta neutrali vieta, kurioje vaikas būtų perduodamas pareiškėjui. Teismas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad A. B. lankė psichologų konsultacijas, tačiau galbūt jai būtų naudinga lankyti tokias konsultacijas ne siekiant nustatyti, kaip sustiprinti vaiko ir tėvo santykius, bet siekiant įvertinti savo pačios nerimą ir baimes dėl tėvo ir sūnaus bendravimo; priešingu atveju, nesant jokio apčiuopiamo šių konsultacijų rezultato, susidaro įspūdis, kad jos vyko veltui.

18. 2019 m. lapkričio 14 d. nutartimi Kauno apylinkės teismas tenkino antstolio pareiškimą ir skyrė A. B. 50 EUR baudą, mokėtiną pareiškėjui už kiekvieną dieną, kurią ji nevykdė Kauno apylinkės teismo 2017 m. birželio 1 d. išduoto vykdomojo rašto. Teismas nustatė, kad nuo 2017 m. pareiškėjas dvejus metus neturėjo galimybės bendrauti su vaiku, nors kas antrą savaitgalį grįždavo iš Jungtinės Karalystės į Lietuvą susitikti su sūnumi. Byloje esantys

rašytiniai įrodymai patvirtino, kad A. B. sistemingai pažeidinėjo pareiškėjo teisę matytis su sūnumi. Be kita ko, kaip patvirtino antstolė, A. B. neatveždavo vaiko į patalpoje esančią vaikų žaidimų aikštelę. Kaip patvirtino psichologai, nors pareiškėjas ir siekė bendrauti su sūnumi, akivaizdu, kad nesibaigiantis tėvų konfliktas ne tik kėlė papildomą įtampą tarp jų, bet ir pakenkė vaikui. Teismas pažymėjo, kad A. B. turi ieškoti galimybių sukurti vaikui tokią aplinką, kurioje šis galėtų bendrauti su abiem tėvais. Jis taip pat pažymėjo, kad abiejų tėvų elgesys rodo nepagarbą vienas kitam, tačiau jie vis dėlto turėtų bendradarbiauti dėl vaiko interesų.

Kauno apygardos teismas 2020 m. vasario 6 d. nutartimi atmetė A. B. apeliacinį skundą ir paliko apylinkės teismo sprendimą nepakeistą.

19. Atsakydamos į 2020 m. birželio 9 d. Kauno apylinkės teismo prašymą pateikti informaciją, 2020 m. birželio 15 d. vaiko teisių apsaugos institucijos nurodė, kad jų specialistai aktyviai dalyvavo sprendžiant pareiškėjo ir A. B. ginčą: jie dalyvavo teismo procese; teikė informaciją antstoliui dėl teismų sprendimų vykdymo; dalyvavo susitikimuose su psichologais antstolio kontoroje; teikė tėvams informaciją apie specialistus, pavyzdžiui, psichologus, ir įstaigas, galinčias suteikti pagalbą. Pareiškėjo prašymu jie taip pat susitiko su vaiku, kad įvertintų jo „grėsmės jausmo būseną“. Vaiko teisių apsaugos specialistai padarė išvadą, kad A. B. nerodė jokio noro ar iniciatyvos, kad pareiškėjas turėtų bent menkiausią galimybę matytis su sūnumi ir su juo bendrauti. Ji bendraudavo su vaiko teisių apsaugos institucijomis, kai jai būdavo paaiškinama, kaip elgtis su vaiku, tačiau iš tikrųjų ji nesiėmė jokių veiksmų, kad pareiškėjui būtų įmanoma bendrauti su vaiku. Beveik po kiekvieno teismo posėdžio, tarpininkaujant teisėjui ir vaiko teisių apsaugos specialistams, būdavo susitariama, kaip pareiškėjas galėtų matytis su vaiku, kad ir trumpam, tačiau A. B. savo pažadų nevykdė: ji nevedė vaiko į patalpoje esančią žaidimų aikštelę ir neišėjo su vaiku iš namų prieš pareiškėjui ten atvykstant.

20. Atsakydama į pareiškėjo advokatės 2020 m. vasario 17 d. prašymą, psichologė nurodė, kad 2020 m. sausio 22 d. teismo nutartimi jai buvo pavesta tarpininkauti perduodant vaiką iš A. B. pareiškėjui, kad tėvai nesusitiktų vaiko akivaizdoje. Psichologė pakvietė A. B. prieš susitikimus ateiti su vaiku į jos kabinetą, kad vaikas jame apsiprastų. Psichologė taip pat patikino A. B., kad prieš vaiką nebus naudojama jokia jėga, jeigu jis nenorės eiti su tėvu. Nepaisydama to, kad likus savaitei iki planuoto vaiko perdavimo 2020 m. vasario 1 d. pareiškėjas susisiekė su psichologe, kad pasiruoštų šiam susitikimui, ir aptarė, kaip padaryti, kad susitikimas būtų įdomus vaikui, A. B. nustatytą dieną vaiko neperdavė. Psichologė susisiekė su A. B., bet ši, teigdama, kad vaikas atsisakė vykti, vėliau nepasirodė nė vieną iš kitų trijų dienų (vasario 10, 13 ir 15 d.), kurias A. B. buvo nurodžiusi kaip jai patogias. Taigi 2020 m. vasario 15 d. pareiškėjas veltui nuvyko į psichologės kabinetą.

21. 2020 m. balandžio 21 d. nutartimi Kauno apygardos teismas atmetė pareiškėjo ir A. B. apeliacinius skundus ir paliko Kauno apylinkės teismo

2019 m. liepos 16 d. sprendimą (žr. šio sprendimo 16 ir 17 punktus) nepakeistą. Ši nutartis buvo priimta nagrinėjant bylą žodinio proceso tvarka, dalyvaujant pareiškėjui, jo advokatei, A. B. ir vaiko teisių apsaugos įstaigos atstovui.

22. Nagrinėdamas bylą iš esmės, apygardos teismas pirmiausia rėmėsi Civilinio kodekso 3.174 straipsniu, kuriame nustatyta, kad teismas ginčą dėl vaiko gyvenamosios vietos sprendžia vadovaudamasis vaiko interesais ir atsižvelgdamas į jo norą, ir nutarė, kad vaiko gyvenamoji vieta turi likti su motina, kaip buvo nustatęs pirmosios instancijos teismas. A. B. neužtikrino, kad vaiką augintų abu tėvai, ir vaiko teisių apsaugos specialistai pritarė išvadai, kad keisti vaiko gyvenamąją vietą būtų per anksti, nes motina buvo pagrindinis jo prierašumo objektas, vaikas buvo visapusiškai nuo jos priklausomas ir niekada negyveno be jos. Be to, nagrinėjant bylą apeliacinės instancijos teisme, pareiškėjas „*de facto* patvirtino“ pirmosios instancijos teismo išvadą, kad tuo metu jis nebuvo pasirengęs tam, kad vaikas gyventų su juo. Išliko neaiškumų dėl to, kur vaikas gyvens, kokią ugdymo įstaigą lankys ir kokias gyvenimo bei ugdymo sąlygas jam sudarys vaiko teisių apsaugos įstaigos Jungtinėje Karalystėje. Taip pat nebuvo žinoma, kaip vaiko psichologinę būseną paveiktų gyvenimas be artimiausio jam žmogaus – motinos. Apskritai nebuvo pagrindo daryti išvados, kad vaiko gyvenamosios vietos pakeitimas atitiktų jo interesus kaip vienintelę priemonę užtikrinti, kad jį augintų abu tėvai. Apeliacinės instancijos teismas taip pat rėmėsi Teismo praktika bylose *Gineitienė prieš Lietuvą* (Nr. 20739/05, § 38, 2010 m. liepos 27 d.) ir *G. B. prieš Lietuvą* (Nr. 36137/13, § 105, 2016 m. sausio 19 d.), kurioje įtvirtinta, kad būtina atsižvelgti į vaiko nuomonę. Vis dėlto nagrinėjamu atveju vaikas buvo per mažas, kad galėtų išreikšti savo nuomonę.

23. Antra, kalbant apie bendravimo tvarką, neįprastą ir vaiką trikdančią situaciją sukūrė abu tėvai – tai buvo pažymėta 2016 m. vasario 5 d. teismo nutarimu dėl administracinio teisės pažeidimo, kuriuo pareiškėjui buvo paskirta nuobauda už tai, kad jis A. B. namuose vaiko akivaizdoje vartojo necenzūrinius žodžius; A. B. per šį incidentą vaiko akivaizdoje kalbėjo pakeltu tonu, nesistengdama nusišalinti tėvų konflikto nuo vaiko. Pareiškėjas taip pat nesilaikė bendravimo tvarkos ir nesirūpino vaiku šiam susirgus; jis nesirodė per vaiko šventes darželyje. Be to, 2017 m. pareiškėjas kartą negrąžino vaiko A. B. sekmadienį, o dėl objektyviai pateisinamų priežasčių pažadėjo jį grąžinti pirmadienį; jis įspėjo A. B. apie tai, tačiau A. B. naktį atvyko nuvežti vaiko į policiją, dėl to vaikas buvo pažadintas ir traumotas, ši emocija ir prisiminimai išliko iki šiol (taip pat žr. šio sprendimo 26 punktą). Tokie A. B. veiksmai negali būti vertinami kaip naudingi vaikui.

24. Kauno apygardos teismas taip pat pažymėjo, kad iš medicininių duomenų matyti, jog vaikas turi tam tikrų raidos sutrikimų, bet ne psichologinių negalavimų, o tai reiškia, kad, priešingai, nei tvirtino A. B., nėra pagrindo neleisti jam bendrauti su tėvu ir kad pareiškėjas negalėjo

bendrauti su vaiku nepaisant to, kad vykstant teismo procesui jis buvo atvykęs į Lietuvą „daugiau nei šimtą kartų“. Pirmosios instancijos teisme liudiję psichologai teigė, kad pareiškėjas ir A. B. nesutarė dėl to, kokios psichologinės pagalbos jiems reikia; tėvai taip pat nesutarė dėl to, ar reikia stiprinti vaiko ryšį su tėvu, o A. B. primygtinai reikalavo, kad pareiškėjas su vaiku bendrautų jos akivaizdoje. Buvo akivaizdu, kad vaiku manipuliavo ne pareiškėjas, o A. B., ir kad dėl jos vaiko bendravimas su pareiškėju tapo visiškai neįmanomas. Be to, teismo sprendimo dėl bendravimo tvarkos vykdymą apsunkino ne pareiškėjas, o A. B., manipuliuodama „teisės teorija, vaiko emocijomis ir jo prisirišimu prie motinos“. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis vaiko interesu bendrauti su abiem tėvais, įtvirtintu vidaus teisėje, įskaitant Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 4 straipsnio 1 dalį ir Civilinio kodekso 3.170 ir 3.179 straipsnius (žr. *Z. J. prieš Lietuvą*, Nr. 60092/12, § 69 ir 70, 2014 m. balandžio 29 d.), taip pat vaiko teisių apsaugos institucijų išvadomis, kurias teismas gavo 2020 m. vasario 20 d., apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad vaiko ir tėvo bendravimo tvarka nebus įgyvendinta, jeigu vaikas bus paimamas [paviešėti] iš savo gyvenamosios vietos. Reikėjo neutralios vietos ir vidaus žaidimų kambarys tikėtų pagal vaiko amžių – jam buvo septyneri metai ir jis turėjo netrukus pradėti lankyti mokyklą. Byloje dalyvavusios psichologės kabinetas buvo penktame aukšte ir A. B. teigė, kad negali ten užnešti vaiko.

25. 2020 m. birželio 25 d. ir 2020 m. liepos 27 d. nutartimis Aukščiausiasis Teismas atsisakė priimti nagrinėti pareiškėjo kasacinį skundą; jame nebuvo keliama jokių svarbių teisės klausimų, o žemesnių instancijų teismai nepadarė jokių materialinės ar procesinės teisės normų pažeidimų.

26. Kaip Vyriausybė nurodė 2021 m. rugsėjo 10 d. pastabose, o pareiškėjas 2021 m. spalio 28 d. pastabose to neginčijo, pareiškėjas buvo susitikęs su sūnumi toliau išvardytais atvejais. 2017 m. sausio 28 d. pareiškėjas su sūnumi apsistojo pareiškėjo tėvų namuose Lietuvoje. Pagal nustatytą bendravimo tvarką, 2017 m. sausio 29 d. vaikas turėjo būti grąžintas motinai. Atsižvelgdama į tai, kad pareiškėjas tą dieną atsisakė grąžinti vaiką, ir baimindamasi, kad pareiškėjas gali išsivežti vaiką į užsienį, A. B. iškvietė policiją (taip pat žr. šio sprendimo 23 punktą). 2017 m. balandžio 25 d. – gegužės 7 d. pareiškėjas su vaiku viešėjo pareiškėjo tėvų namuose. Pagal nustatytą bendravimo tvarką, vaikas turėjo būti grąžintas motinai 2017 m. gegužės 2 d.; pareiškėjas grąžino vaiką 2017 m. gegužės 7 d., nurodęs, kad vaikas blogai jautėsi. Be to, 2017 m. gruodžio 15 d., 2018 m. sausio 12 ir 15 d. bei kovo 23 d. pareiškėjas susitiko su vaiku Šeimos santykių institute dalyvaujant psichologui. Pareiškėjas taip pat aplankė sūnų jo gyvenamojoje vietoje 2018 m. sausio 27 d.; 2018 m. rugsėjo 3 d. pareiškėjas žaidė su sūnumi kieme; 2018 m. rugsėjo 5 d. pareiškėjas nuvyko į sūnaus dziudo treniruotę, per kurią su juo tiesiogiai nebendravo; 2019 m. balandžio 15 d. pareiškėjas aplankė sūnų ligoninėje.

SPRENDIMAS BAŠKYS PRIEŠ LIETUVĄ

27. 2021 m. lapkričio 30 d. pastabose Vyriausybė pridūrė, kad pareiškėjas buvo susitikęs su sūnumi 2021 m. rugpjūčio 3 d. ir 2021 m. spalio 25 d.

BYLAI REIKŠMINGA TEISĖ IR PRAKTIKA

28. Vidaus teisė ir praktika, suformuota vaikų priežiūros ir globos bylose, nurodyta sprendimuose *Z. J. prieš Lietuvą* (minėta pirmiau, § 68–70); *G. B. prieš Lietuvą* (minėta pirmiau, § 54–63); *Gineitienė* (minėta pirmiau, § 25–28); ir *Manic prieš Lietuvą* (Nr. 46600/11, § 67, 2015 m. sausio 13 d.).

TEISĖ

TARIAMAS KONVENCIJOS 8 STRAIPSNIO PAŽEIDIMAS

29. Pareiškėjas buvo nepatenkintas vidaus teismų sprendimais, kuriais vaiko gyvenamoji vieta buvo nustatyta motinos namuose. Be to, jis skundėsi, kad negalėjo veiksmingai naudotis bendravimo teisėmis. Pareiškėjas rėmėsi Konvencijos 8 straipsniu, kuriame, kiek tai svarbu šiai bylai, nustatyta:

„1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo <...> šeimos gyvenimas <...>.

2. Valstybės institucijos neturi teisės apriboti naudojimosi šiomis teisėmis, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje <...> kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.“

A. Priimtinumas

30. Vyriausybė tvirtino, kad pareiškėjo skundai yra akivaizdžiai nepagrįsti.

31. Dėl pareiškėjo skundo dėl nepakankamo bendravimo su sūnumi Vyriausybė taip pat nurodė, kad jeigu pareiškėjas manė, jog Lietuvos valdžios institucijos tinkamai neatliko savo pareigų, jis galėjo inicijuoti administracinę bylą, siekdamas užginčyti jų veiksmus arba neveikimą. Jis taip pat galėjo inicijuoti atskirą bylą dėl žalos atlyginimo prieš valstybę, jeigu manė, kad valstybės institucijos laiku nesiėmė veiksmų jo byloje ir jis dėl to patyrė žalą. Taigi negali būti laikoma, kad jis pasinaudojo visomis vidaus teisinės gynybos priemonėmis.

32. Pareiškėjas su tuo nesutiko.

33. Teismas mano, kad Vyriausybės prieštaraavimas dėl vidaus teisinės gynybos priemonių panaudojimo yra neatsiejamas nuo pareiškėjo skundo esmės, taigi prijungia jį prie bylos esmės.

34. Teismas taip pat pažymi, kad peticija nėra nei akivaizdžiai nepagrįsta, nei nepriimtina remiantis kitais Konvencijos 35 straipsnyje išvardytais pagrindais. Taigi ji turi būti pripažinta priimtina.

B. Esmė*1. Šalių pastabos***a) Pareiškėjas**

35. Pareiškėjas ginčijo vidaus teismų išvadą, kad sūnaus gyvenamosios vietos pakeitimas nustatant ją su pareiškėju neatitiktų geriausių vaiko interesų. Savo 2021 m. spalio 28 d. pastabose pareiškėjas nurodė, kad „šiuo metu“ jis grįžo gyventi į Lietuvą. Vis dėlto trejus metus trukęs teismo procesas įrodė, kad A. B. manipuliavo vaiku. Atrodo, kad pareiškėjas leido suprasti, jog bet koks naujas procesas dėl vaiko gyvenamosios vietos būtų beprasmiškas, atsižvelgiant į vaiko emocijas ir prisirišimą prie motinos.

36. Pareiškėjas taip pat skundėsi, kad Lietuvos institucijos neužtikrino, jog A. B. leistų vaikui bendrauti su pareiškėju pagal nustatytą bendravimo tvarką, nepaisydamos teismo ekspertų išvadų dėl vaiko vidinio lojalumo konflikto (žr. šio sprendimo 11 punktą). Jis taip pat tvirtino, kad valdžios institucijos neparengė jokios nuoseklios paramos vaikui strategijos. Nors jos ir pateikė rekomendacijas A. B., jos veiksmingai neprižiūrėjo, kaip šios rekomendacijos įgyvendinamos. Vis dėlto pareiškėjas sutiko, kad teisme vaiko teisių apsaugos institucijos palaikė jo interesus. Galiausiai pareiškėjas teigė, kad, atsižvelgiant į akivaizdų faktą, jog A. B. nesilaikė jokios teismo nustatytos bendravimo tvarkos, vienintelis būdas apsaugoti vaiką buvo panaikinti A. B. pavestą jo globą, kurią ši įgyvendino žalingu būdu, ir nustatyti vaiko gyvenamąją vietą su tėvu.

b) Vyriausybė

37. Vyriausybė neginčijo argumento, kad vidaus teismų sprendimai, kuriais pareiškėjo sūnaus gyvenamoji vieta nustatyta su motina, o ne su pareiškėju, apribojo pareiškėjo teisę į šeimos gyvenimo gerbimą (ji rėmėsi Sprendimu *Elsholz prieš Vokietiją* [DK], Nr. 25735/94, § 43, ECHR 2000-VIII). Vis dėlto, atsižvelgdama į kriterijus, nustatytus Teismo praktikoje dėl įpareigojimų atlikti tam tikrus veiksmus, siejamus su faktiškai rodoma pagarba šeimos gyvenimui, ir dėl 8 straipsnio 2 dalyje išvardytų šios teisės apribojimo pateisinimų, Vyriausybė tvirtino, kad ginčijamais sprendimais nebuvo viršyta Susitariančiosioms Valstybėms suteikta diskrecija, kuri šeimos teisės srityje yra gana plati. Lietuvos teismų sprendimai atitiko vidaus teisę ir buvo skirti pareiškėjo vaiko interesams apsaugoti. Be to, skundžiamas apribojimas buvo būtinas demokratinėje visuomenėje, kaip tai suprantama pagal 8 straipsnio 2 dalį. Vaiko gerovė buvo vienas iš pagrindinių principų, kuriais vadovavosi Lietuvos teismai šioje byloje, o drastiškas vaiko gyvenamosios vietos pakeitimas būtų jį traumavęs. Galiausiai pareiškėjui nebuvo užkirstas kelias ateityje kreiptis į teismą dėl vaiko gyvenamosios vietos pakeitimo.

38. Dėl pareiškėjo teisės bendrauti su sūnumi Vyriausybė teigė, kad bendrauti buvo trukdoma, nes tėvai tarpusavyje nebendradarbiavo. Tačiau valstybė pareiškėjui teikė paramą per visą procesą. A. B. buvo skirta bauda, bet valstybės institucijų galimybės taikyti prievartą užtikrinant tėvo ir sūnaus bendravimą buvo ribotos.

2. Teismo vertinimas

39. Bendrieji globos ir bendravimo teisių principai buvo apibendrinti byloje *Khusnutdinov ir X prieš Rusiją* (Nr. 76598/12, § 76–83, 2018 m. gruodžio 18 d.).

40. Teismas pažymi, kad pareiškėjo skundai buvo dvejopi: pirma, jis skundėsi dėl vidaus teismų sprendimų, pagal kuriuos vaiko gyvenamoji vieta buvo palikta vaiko motinos namuose. Antra, jis buvo nepatenkintas tuo, kaip valstybės institucijos įgyvendino savo pareigas atlikti tam tikrus veiksmus tiek, kiek jos susijusios su pareiškėjo teise palaikyti ryšį su sūnumi. Teismas šiuos skundus išnagrinės pačiam.

a) Ar šią bylą reikia nagrinėti valstybės įsipareigojimų susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų ar atlikti tam tikrus veiksmus požiūriu

41. Teismas pakartoja, kad vieno iš tėvų ir vaiko tarpusavio bendravimas yra esminis šeimos gyvenimo elementas, net jeigu santykiai tarp tėvų nutrūko, o vidaus priemonės, trukdančios tokiam bendravimui, prilygsta Konvencijos 8 straipsniu saugomos teisės apribojimui.

Šiuo atveju Teismas mano (ir tai pripažino Vyriausybė) kad teismų sprendimai, kuriais nustatyta, kad pareiškėjo sūnus turi gyventi su motina, prilygo pareiškėjo teisės į šeimos gyvenimo gerbimą, garantuojamos Konvencijos 8 straipsnyje, apribojimui (žr. *G. B. prieš Lietuvą*, minėta pirmiau, § 87).

Be to, kalbant apie valstybės įsipareigojimus atlikti tam tikrus veiksmus, Teismas ne kartą yra nusprendęs, kad 8 straipsnis apima vieno iš tėvų teisę imtis priemonių, kad galėtų susijungti su savo vaiku, ir nacionalinių institucijų pareigą imtis tokių veiksmų. Tai taikoma ir tais atvejais, kai tarp tėvų kyla ginčų dėl bendravimo su vaikais (žr., *mutatis mutandis*, *Manic*, minėta pirmiau, § 101 *in fine*; *Stankūnaitė prieš Lietuvą*, Nr. 67068/11, § 113, 2019 m. spalio 29 d.; ir *Khusnutdinov ir X*, minėta pirmiau, § 78). Taigi, atsižvelgdamas į valstybės įsipareigojimus atlikti tam tikrus veiksmus pagal Konvencijos 8 straipsnį, Teismas nagrinės, ar sunkumai vykdant teismų sprendimus dėl apsaugos priemonių, kuriomis užtikrinamas pareiškėjo ir jo sūnaus bendravimas, reiškė, kad pažeista pareiškėjo teisė į šeimos gyvenimo gerbimą.

b) Dėl gyvenamosios vietos klausimo

42. Vieno iš tėvų ir vaiko tarpusavio bendravimo apribojimas reiškia 8 straipsnio pažeidimą, nebent tai buvo „įstatymų nustatytas atvejis“, juo buvo siekiama tikslo arba tikslų, kuris (-ie) yra teisėtas (-ti) pagal 8 straipsnio 2 dalį, ir jis buvo „būtinąs demokratinėje visuomenėje“ minėtam tikslui arba tikslams pasiekti (žr. *Strand Lobben ir kiti prieš Norvegiją* [DK], Nr. 37283/13, § 202, 2019 m. rugsėjo 10 d.).

i) Įstatymų nustatytas atvejis

43. Teismas pažymi, kad, sprendžiant vaiko gyvenamosios vietos klausimą, šis apribojimas turėjo pagrindą, nustatytą nacionalinėje teisėje, t. y. Civilinio kodekso 3.174 straipsnyje (žr. šio sprendimo 22 punktą).

ii) Teisėtas tikslas

44. Teismo nuomone, atitinkamos teisinės priemonės yra aiškiai skirtos vaikams apsaugoti ir nėra jokių duomenų apie tai, kad nagrinėjamu atveju jos buvo taikomos siekiant kokio nors kito tikslo. Taigi aptariamam apribojimui (kuriuo buvo siekiama užtikrinti Ar. B. vystymąsi) pagal 8 straipsnio 2 dalį buvo siekiama teisėtų Vyriausybės nustatytų tikslų (taip pat žr. *Z. J. prieš Lietuvą*, minėta pirmiau, § 95, ir *G. B. prieš Lietuvą*, minėta pirmiau, § 90).

Taigi lieka išsiaiškinti, ar atsisakymas priimti pareiškėjui palankų sprendimą dėl gyvenamosios vietos nustatymo gali būti laikomas „būtinu demokratinėje visuomenėje“.

iii) Būtina demokratinėje visuomenėje

45. Dėl pareiškėjo argumentų Teismas pažymi, kad 2016 m. pareiškėjas sutiko su tuo, kad jo ir A. B. sūnus gyventų su vaiko motina (žr. šio sprendimo 7 ir 8 punktus). Taip pat atrodo, kad pareiškėjo reikalavimas dėl šio susitarimo dėl gyvenamosios vietos nustatymo buvo pareikštas atsižvelgiant į tai, kad dėl nuolatinio tėvų konflikto ir priešiško bendravimo tvarkos, kurią teismas buvo anksčiau patvirtinęs remdamasis pareiškėjo ir A. B. taikos sutartimi (žr. šio sprendimo 8 ir 14 punktus).

46. Kad ir kaip būtų, remdamasis turima medžiaga, Teismas mano, kad Lietuvos teismai priėmė pagrįstus sprendimus dėl to, kodėl vaikas turi likti gyventi su motina. Šie sprendimai buvo pagrįsti teismo ekspertų, kurie ištyrė vaiką ir situaciją šeimoje, išvadomis ir juose buvo remiamasi lojalumo konfliktu, kurį patyrė vaikas (žr. šio sprendimo 11 ir 22 punktus). Nepaisant vaiko motinos netinkamo elgesio, vaikas vis dėlto buvo labai prie jos prisirišęs ir niekada negyveno atskirai nuo jos. Nebuvo aišku, kaip vaiko psichologinę būseną paveiktų atskyrimas nuo motinos. Dėl pareiškėjo liko neaišku, kur vaikas gyventų, jeigu būtų perduotas tėvo globai. Pats pareiškėjas teisme patvirtino, jog nebuvo pasirengęs tam, kad vaikas gyventų

su juo (žr. šio sprendimo 22 punktą). Pažymėtina, kad Lietuvos teismai, priimdami sprendimus, tinkamai rėmėsi Teismo praktika (ten pat).

47. Teismas taip pat ne kartą konstatavo, kad nors Konvencijos 8 straipsnyje nenustatyta aiškių procesinių reikalavimų, taikant apribojimo priemonės vykstantis sprendimų priėmimo procesas turi būti teisingas ir toks, kad būtų užtikrinta tinkama pagarba šia nuostata saugomiems interesams (žr. *Buscemi prieš Italiją*, Nr. 29569/95, § 58, ECHR 1999-VI, ir *Elsholz*, minėta pirmiau, § 52). Nagrinėjamu atveju Teismas pažymi, kad pareiškėjas asmeniškai arba per savo advokatą dalyvavo keliuose teismo posėdžiuose, kuriuose Kauno apylinkės teisme ir Kauno apygardos teisme buvo nagrinėjamos apsaugos priemonės ir A. B. civilinio ieškinio bei pareiškėjo priešieškinio reikalavimų pagrįstumas (žr. šio sprendimo 12, 14, 21 ir 22 punktus). Taigi jis turėjo galimybę pateikti prašymus ir įrodymus, išdėstyti savo argumentus ir pateikti pastabas dėl kitų proceso dalyvių pareiškimų teismuose tiek raštu, tiek žodžiu, taip pat turėjo teisę pateikti apeliacinį skundą. Atsižvelgiant į tai, Teismui lieka tik padaryti išvadą, kad taip pareiškėjui buvo sudarytos sąlygos pateikti visus argumentus savo reikalavimams pagrįsti – tiek dėl gyvenamosios vietos, tiek dėl teisės bendrauti, be to, jis turėjo galimybę susipažinti su visa svarbia informacija, kuria rėmėsi teismai (žr., *mutatis mutandis*, *G. B. prieš Lietuvą*, minėta pirmiau, § 105).

48. Teismas jau turėjo progą pažymėti, kad, pasikeitus aplinkybėms, vienas iš tėvų turi galimybę kreiptis į teismą, kad būtų pakeistas sprendimas dėl gyvenamosios vietos nustatymo (žr. *Z. J. prieš Lietuvą*, minėta pirmiau, § 105).

c) Dėl bendravimo klausimo

49. Teismas mano, kad institucijoms, susidūrusioms su įtemptais tėvų santykiais, teko sudėtinga užduotis. Tiek pareiškėjas, tiek jo buvusi sutuoktinė toliau vienas kitam teikė įvairius reikalavimus ir priešpriešinius reikalavimus (žr. šio sprendimo 10 ir 14 punktus). Vaiko motina netgi siekė įtraukti policiją, kaltindama pareiškėją, kad šis laiku negrąžino vaiko, nors tai akivaizdžiai nebuvo būtina (žr. šio sprendimo 23 ir 26 punktus). Taigi tėvų elgesys toli gražu nebuvo konstruktyvus ir tai pripažino valdžios institucijos, būtent psichologai ir teismai (žr. šio sprendimo 17, 18 *in fine*, 23 ir 24 punktus).

50. Nepaisant to, Teismas jau turėjo progą konstatuoti, kad skyrium gyvenančių tėvų nebendradarbiavimas nėra veiksnys, kuris savaime gali atleisti valdžios institucijas nuo įsipareigojimų atlikti tam tikrus veiksmus pagal 8 straipsnį. Jis veikiau įpareigoja valdžios institucijas imtis priemonių, kad būtų suderinti prieštaringi šalių interesai, atsižvelgiant į svarbiausius vaiko interesus, kurie, nelygu jų pobūdis ir reikšmė, gali būti svarbesni už tėvų interesus (žr. *Diamante ir Pelliccioni prieš San Mariną*, Nr. 32250/08, § 176, 2011 m. rugsėjo 27 d.).

51. Nagrinėjamu atveju Teismas konstatuoja, kad Lietuvos valdžios institucijų pareiga teikti pagalbą per šį itin konfliktišką procesą buvo įvykdyta. Iš tiesų vaiko teisių apsaugos institucijos, teismo paskirti psichologai ir vidaus teismai ne kartą perspėjo abu tėvus, kad jų pačių nerimas ir interesai neturėtų užgožti vaiko interesų (žr. šio sprendimo 11, 13, 17, 18, 23 ir 24 punktus). Teismo paskirta psichologė susitiko su vaiku ir jį ištyrė, o vėliau pareiškėjui buvo suteiktos psichologės paslaugos; ši psichologė aktyviai dalyvavo pareiškėjui siekiant bendrauti su sūnumi (žr. šio sprendimo 11 ir 20 punktus). Vėlesnė psichologės išvada, kad fizinė prievarta nėra priemonė, kuri turi būti taikoma tais atvejais, kai vaikas nenori vykti su tėvu, atitinka Teismo požiūrį, kad bet kokie įpareigojimai taikyti prievartą siekiant palengvinti vieno iš tėvų ir vaikų susijungimą turi būti riboti (žr. *Hokkanen prieš Suomiją*, 1994 m. rugsėjo 23 d., § 58, A serija, Nr. 299-A, ir *Z. J. prieš Lietuvą*, minėta pirmiau, § 98 ir ten pateiktos nuorodos). Teismas taip pat pavedė psichologei tarpininkauti perduodant vaiką iš A. B. pareiškėjui, tačiau dėl A. B. atsisakymo bendradarbiauti psichologai buvo bejėgiai (žr. šio sprendimo 20 ir 24 punktus). Vaiko teisių apsaugos institucijos taip pat nuolat teikė pagalbą teismams ir pareiškėjui, atsakydamos į pareiškėjo užklausas ir teikdamos pasiūlymus, kaip vykdyti teismo sprendimus dėl pareiškėjo bendravimo su sūnumi; jos padėjo vaiko motinai, paaiškindamos jai, kaip elgtis su vaiku; taip pat šios institucijos neprieštaravo, kad vaikas vieną mėnesį gyventų su tėvu (žr. šio sprendimo 12, 14, 19 ir 24 punktus; plg. *Ignaccolo-Zenide prieš Rumuniją*, Nr. 31679/96, § 112, ECHR 2000-I). Iš tiesų pats pareiškėjas pripažino, kad vaiko teisių apsaugos institucijos nagrinėjant ginčą teisme jį palaikė (žr. šio sprendimo 36 punktą). Teismai parodė jautrumą pareiškėjo padėčiai – atmetė A. B. reikalavimus apriboti pareiškėjo bendravimą su sūnumi, motyvuodami tuo, kad tai pakenktų vaikui, ir, atvirkščiai, paragino A. B. ne tik netrukdyti šiam bendravimui, bet ir aktyviai jį skatinti (žr. šio sprendimo 13 punktą). Teismai taip pat akcentavo būtinybę bendrauti tiesiogiai ir netrukdam vaiko motinai ir iš esmės patenkino visus pareiškėjo prašymus, kiek tai susiję su jo bendravimo su vaiku tvarka, taip pat nurodė, kad vaiko perdavimas turi vykti neutralioje aplinkoje, kuri yra daug palankesnė vaiko susitikimams su tėvu (žr. šio sprendimo 12, 13 ir 16 punktus).

52. Atsižvelgdamas į susiklosčiusias aplinkybes, Teismas pripažįsta, kad, nepaisant daugiau nei šimto pareiškėjo apsilankymų Lietuvoje, jo bendravimas su vaiku buvo labai ribotas (žr. šio sprendimo 24 ir 26 punktus). Nors Teismas apgailestauja dėl šios aplinkybės, jis pažymi, kad *de jure* nė vienoje teismo proceso stadijoje pareiškėjui nebuvo uždrausta bendrauti su sūnumi (žr. *Elsholz*, minėta pirmiau, § 49, ir *Kutzner prieš Vokietiją*, Nr. 46544/99, § 67, ECHR 2002-I). Galiausiai, ir nors tai gali būti menka paguoda pareiškėjui, antstolio prašymu A. B. buvo du kartus skirta bauda už bendravimo tvarkos nevykdymą (žr. šio sprendimo 9 ir 18 punktus). Taigi valstybė neliko pasyvi stebėtoja.

SPRENDIMAS BAŠKYS PRIEŠ LIETUVĄ

53. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teismas konstatuoja, kad, atsižvelgiant į bylos faktines aplinkybes, Lietuvos valdžios institucijoms negalima priekaištauti dėl to, kad jos nevykdė savo pareigos padėti pareiškėjui, nepaisant to, kad A. B. nepakankamai bendradarbiavo. Taigi Vyriausybės prieštaravimas dėl to, kad pareiškėjas nepanaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių (žr. šio sprendimo 31 punktą), turi būti atmestas.

d) Išvada

54. Šiame sprendime išdėstytų argumentų pakanka tam, kad Teismas galėtų padaryti išvadą, jog Konvencijos 8 straipsnis nebuvo pažeistas.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Nusprendžia* prijungti prie bylos esmės preliminarų prieštaravimą dėl vidaus teisinės gynybos priemonių panaudojimo ir jį atmesti.
2. *Skelbia* peticiją priimtina.
3. *Nusprendžia*, kad Konvencijos 8 straipsnis nebuvo pažeistas.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2022 m. lapkričio 22 d., vadovaujantis Teismo reglamento 77 straipsnio 2 ir 3 dalimis.

Hasan Bakırcı
Kancleris

Jon Fridrik Kjølbro
Pirmininkas